

215038

Nr.
118.

Părerea dnilor Aurel C. Popovici și dr. I. Maniu

□□ în chestia □□
„Tribunei“ din Arad

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tiparul Tipografiei diecezane
gr.-ort. române Arad :: 1910.

Dnul Aurel C. Popovici, a publicat în Nr. 265
al „Gazetei Transilvaniei“ următorul articol

Intriga cea veche.

În una din scrierile sale istorice H. St. John de Bolingbroke zice, că istoria este o filosofie ce ne învață prin pilde. Ideia nu e nouă, dar e bine formulată. Îndeosebi în politică, precedentele istorice trebuiesc cunoscute, dacă este să înțelegem efecte actuale, ce ni-se par isvorite din meditația contemporanilor. Știm că dl Alexandru Ileszenszki e iarăși în plină activitate. — Nu mai operase de mult în chestiunea română, de vr'o 14 ani. Știm, că activitatea sa de atunci a fost fecundă pentru politica de maghiarizare și desastroasă pentru noi. Și că a fost decorat cu un înalt ordin românesc. Toate acestea pe vremea când dl Dimitrie Sturdza și d-nii Brote, Bianu, Mangra ș. a. erau de asemenea în plină activitate în contra „bătrânilor“ din jurul „bătrânului“ prezident Dr. Ioan Ratiu. — Domnii Brote, Mangra, Bianu erau pe atunci oameni relativ „tineri“. În orice caz „tineri oțeliți“.

Acum de curând, dl. Ileszenszki apărù din nou în politică. Mulți au simțit numai decât, că intriga cea veche are să înceapă iarăși și prevedeau, cam în ce direcție se va mișcă de

astă-dată. În deosebi eu îl cunosc de mult și bine pe dl Ileszenski. Doar în procesul „*Repliei*“ a salvat d-sa patria, câștigându-și cu broșurile d-lui Moldovan Gergely și cu pledoaria sa scoasă din ele, merite neperitoare, în orice caz reputația unui „profund cunoscător“ al relațiilor românești.

Accentuând filiațiunea istorică a acestor intrigi, aici țin numai să relev marele rău, pe care l-a produs deja această nouă și incalificabilă campanie. Răul îl vede ori și cine: *e îndoiala, e bănuiala, e neîncrederea, e în clo-cotire, e zarva și zavistia, din nou sădite și răscolite în rândurile românilor*. Toate acestea într'un timp când, mai mult ca în orice alte împrejurări, era și este o absolută nevoie, *în fiecare moment*, — de încredere reciprocă și fără nici o rezervă, de o armonie cu adevărat națională, de concentrarea tuturor puterilor, de autoritatea neștirbită a comitetului central și, îndeosebi, a deputaților români din Camera Ungariei.

De oarece chestiunea prezintă, precum vedem, o gravitate excepțională, o voiu discuta, după cum o văd eu pe baza unor fapte pozitive și a unor informațiuni autentice, nu prin prizma opiniunilor „libere“, adică anarhice, ale unor oameni, cari nici nu visează, cât de complexă, cât de ramificată și adâncă e chestiunea liberei noastre dezvoltări. Și pe cari, după toate probabilitățile, chestiunea aceasta nici nu-i interesează, decât de azi pe mâne.

Dar țin să declar, dela început, că nici prin gând nu-mi trece a amestecă aici *tinerimea* noastră.

N'am văzut și nu văd, că tinerimea noastră s'ar fi solidarizând cu atacurile nesăbuite din coloanele „*Tribunei*“. Am prea multă dragoste pentru tinerime și prețuesc prea mult menirea ei firească și legitimă, decât să-mi fi putut închipui vre-odată, că ea ar fi capabilă de a face cauză comună cu doi, trei ambițioși, lipsiți de orice pricepere și de orice destoinicie politică. Chestiunea „*Luptei*“, fiind o chestiune a parte, nu o voi discuta aici.

*

Violent și aprins, cum s'a pus și s'a discutat „*afacerea*“ până acum, nimeni să nu se mire, de cum-va și această criză va lua porțiunile celei de acum patru-spre-zece ani. — *Căci chestiunea e aceeași.*

Pentru-că, deși guvernele maghiare se schimbă, politica lor, față de naționalități, își urmează vechiul curs și întrebuințează aceleași mijloace, *numai oamenii și formele mijloacelor se schimbă.*

„*Tribuna*“ dela Arad a fost întemeiată mai ales de d-nii Brote și Mangra. Scopul eră, — în vremea tratativelor pentru înființarea ei și la cari tratative luasem și eu parte, câtă vreme nu știam ce planuri avea d-l Brote cu acea gazetă — scopul, zic, eră, ca *prii ea* partidul național să fie dislocat și pus sub influența numiților domni și a prietinelor lor, iar „*bătrâ-*

nul" Dr. Rațiu, cu colegii săi, să fie politicește decapitați. Căci baronul Bánffy, așa se spunea, eră ferm hotărât, să facă o seamă de concesiuni (!) Românilor, *dacă* se vor alia la politica d-lor Bröte și Mangra, susținută atunci, precum se știe, de cătră d-l Dimitrie Sturdza.

Mulți își vor aduce aminte de opoziția pe care am făcut-o eu atunci acestei radicale schimbări de front, când am desvălit publicului românesc ceea-ce se urzea, ce se urmărea, ce dezastru avea să fie consecința, și — a fost. Dar dacă mulți Români mă aprobau în acea luptă, alții mă desaproba. Am și azi scrisori, în cari unii-alții îmi exprimau neputința lor de a crede *una ca asta*, că „un Bröte“ ar fi capabil de politica ce o prezintam eu ca fiind a d-sale. Eu am combătut atunci, între altele însă-și înființarea „*Tribunei* (Poporului)“, tocmai pe motivul, că acel ziar fusese plănuit ca organ de lentă și sistematică distrugere a comitetului și a partidului național, de distrugere a programului nostru istoric de revendicări. Au trecut 14 ani de atunci, în care timp — până mai ieri alaltă-ieri — d-nii Bröte și Mangra au continuat să fie autorități la „*Tribuna*“ din Arad. Acum, în urma afirmării dumnealor *pe față* pentru aceeași veche politică guvernamentală maghiară, cred, că n'a mai rămas nimeni să se îndoiască de adevărul celor cuprinse în articolele mele de atunci. — Este adevărat, că „*Tribuna*“ dela Arad a avut pentru d-lor, până în momentul cel din urmă, fel de fel de menajamente și indulgențe. Văzând însă și ea re-

volta obștească în contra patronilor săi, și ea fu silită a-i „critică“, așa de ochii lumii, și a nu-le mai publică opiniunile — de-ocamdată.

Eu personal așa cred: *de-ocamdată*. Un lucru e adevărat și știu să-l subliniez: în acest timp îndelungat, „*Tribuna*“ nu prea făcuse politica preconizată de d-l Brote. Întâiu, pentru-că, după decorarea d-lui Ileszenszki, — nu mai eră prilej, și al doilea, pentru-că „*Tribuna*“ avusesese norocul de a fi condusă, ani îndelungați, de Ioan Russu Șirianu, care a fost un om cu bun simț și un Român statornic în convingerile sale politice. Nu e deci nici o mirare, că mai ales dela moartea lui încoaci, „*Tribuna*“ a început să inaugureze o politică din ce în ce mai pronunțat ostilă comitetului național, o atitudine, pe care oamenii ei cei mai de frunte, d-nii Mangra și Brote, o luară în cele din urmă pe față.

Dar oamenii politici trebuiau să se întrebe, și mulți s'au întrebat, de ce o fi trecând „*Tribuna*“ atât de ușor la ordinea zilei peste acțiunea „națională“ de azi a d-lor Mangra și Brote? Cum? Unul din principalii fondatori și susținători ai „*Tribunei*“, Păr. Mangra, un om cunoscut ca „naționalist înfocat“, trece într'o bună dimineață, cu arme și bagaj, în tabăra guvernului, fără discuții, fără explicații, fără negocieri și condițiuni de ordin public românesc? Și Păr. Mangra, sufletul „*Tribunei*“, comite această neînchipuită renegare a celei mai primitive morale politice și naționale tocmai într'un timp când guvernul trată cu Românii

din partidul național în privința mandatelor *naționale*, pentru cari el, guvernul, se angajă să le garanteze libertatea alegerilor! În vremea aceea, fondatorul „*Tribunei*“ nu căuta să se ralieze la d-l Dr. Mihali și amicii acestuia, ci la d-l Ieszenszki, *contra* lor!

Și în acelaș timp, al doilea fondator al „*Tribunei*“, d-l Brote, susținea pe Păr. Mangra și căută legături cu guvernul maghiar tot *contra* partidului național! Iar „*Tribuna*“ trecu repede, repede peste toate aceste radicalisime „*evoluțiuni*“ *ale chiar fondatorilor, ale inspirațiilor și autorităților ei!*

*

Dar lumea românească avea atunci preocupări mai importante. Ea nu băgă de seamă, că „*Tribuna*“ avea datoria categorică să se *explice, ea însăș, în fața publicului!* Cum: adică? Un organ apare, până ieri alaltăieri, cu anumiți corifei naționaliști în fruntea coloanelor sale și deodată — *hocus-pocus* — oamenii săi luminați și conducători se prefac netam-nesam, în unele oarbe ale dușmanilor?

Iar ziuarul „merge înainte“?! *Cum merge înainte?* Gata de a surprinde, azi mâne, lumea românească cu noi „*evoluțiuni*“ de asemenea natură?... Căci orice cap politic trebuie să-și pună întrebarea: *Dar ce garanții mai are publicul românesc, că între actualii naționaliști ai „Tribunei“ nu vor mai ieși la iveală și alții tot așa de „sinceri și statornici“, ca cei ce fac azi politică cu dnul Ieszenszki?... Și ce ga-*

ranții avem noi, Români, că d. e. sub masca celor doi, trei așa ziși „tineri oțeliți“ nu se vor fi ascunzând aceiași fundatori „oțeliți“ ai Tribunei“ de mult încovoiați și înmuiați de oamenii guvernului? Sau amici și devotați de ai lor? Sau unelte ale lor?

Trebue să fie cineva foarte blajin la minte sau foarte străin de culisele politice, ca să creadă, că o asemenea întrebare nu e tot atât de îndreptățită, pe cât este de logică! — Par'că prietenii politice, de zeci de ani de zile, cu nădejtile, năcazurile și emoțiile lor ome-nești, se desfac, și se pot desface, ori și când, într'o noapte! Par'că cei „desavuați“ cu jumătate de gură — de cătră cei rămași, nu ar fi având, curând, curând, nenumărate mijloace de a-și strecură și mai departe păreri și — *atacurile!* Par'că, mai ales în politică, nu-s'a întâmplat de atâtea ori, ca oamenii să se despartă, și mai în urmă iar să se apropie și iar să meargă împreună!

Dar ce probă mai luminoasă ne trebue, decât faptul pozitiv, că ziarul dela Arad, care atât de iute făcù uitați pe dnii Mangra și Brote, se năpusti de atunci asupra deputaților naționali și a comitetului, par'că să-i sfășie! Și de atunci, aproape zilnic, duce împotriva lor o campanie de oarbă ură? Până și stilul poetic e pus la contribuție. Pretextul atacurilor ar fi să fie: „bătrâni“!

Curios lucru: *tocmai acei „bătrâni“, cari sunt adversarii d-lor Mangra și Brote!* Apoi

dacă moderna „teorie“ dela Arad ar avea vre-un fundament serios, — că adică oamenii bătrâni, *pentru*că sunt bătrâni, nu mai sunt buni de nimic, cum se face, că „*Tribuna*“ uită uită cu desăvârșire, că chiar în fruntea ei se mai găsesc doi venerabili bătrâni: dnii *R. Ciorogariu* și *N. Oncu*? Întrebarea aceasta se impune ori și cărui om cu oare-care deprindere de cugetare logică.

În chestia aceasta am fost și sunt foarte nedumerit: într'adevăr, cum se poate, ca într'un ziar, în fruntea căruia se găsesc doi venerabili *bătrâni*, să înceapă și să se ducă, luni dearândul, o campanie atât de urâtă și chiar desmățată în contra *bătrânilor în genere*? Să fie oare la „*Tribuna*“ o revoltă de palat? Să fie oare bătrânii aceia venerabili prizonierii unor pretorienii porniți pe dictatură, pe anarhie? În orice caz, *cine* sunt vitejii cei anonimi? Cine sunt aceia, cari găsiră de cuviință să inzulte, d. e. mai deunăzi, într'un mod nepus de vulgar și de brutal, între alții, și pe dl *Dr. Teodor Mihali*? — Fiecare Român cu dreaptă judecată a trebuit să se simtă scârbit de acest atac de cârciumă în contra presidentului clubului român, al clubului naționalităților! Mulți s'au întreat: de unde până unde atâta furie împotriva unui fruntaș, cunoscut de toți Românii ca un om de perfectă bună credință, de o corectitudine exemplară, de un bun simț tipicament românesc, cunoscut ca adevăratul duh al păcii și al înțelegerii între frați? — A, *pentru*că dl *Dr. Mihali* ar fi în-

cuviințat publicarea unui articol în contra dlui Goga? Nu știu. Dar fie așa. Eu însă întreb: este „*Tribuna*“ *organul partidului național sau al dlui Goga*? Dar cred, că o să avem ocazie să lămurim de altădată și chestia poeziei și a poezilor în politică, și bănuiesc, că din discuție va ieși mai multă lumină, decât vor fi dorind cei doi trei tineri în zalele lor cele sclipitoare de oțel și câțiva mai bătrâni de aici și de acolo.

*

Dar „*Tribuna*“ a lovit și lovește, în mod revoltător pentru fiecare Român, și oamenii ca dnii: *Dr. Stefan Pop, Dr. Vaida, I. Suci, Vasile Goldiș, Dr. Vecerdea*, și de sigur, că între „bătrâni“ vizează și pe dnii *Pop de Băsești, Dr. Lucaci, pe toată lumea!!* — Și acum iarăși întreb: de ce oare guvernul maghiar a început tratative de pace? Și de ce acest fapt, care nu s'a mai produs dela contele Lonyay încoaci, s'a produs tocmai pe vremea când dnul Dr. Mihali și prietenii săi de principii se găsesc în fruntea trebilor? Și de ce oare contele Khuen deschisese, întâi și întâi, vorba tocmă cu dnul Dr. Mihali? Și de ce oare contele Khuen încetă cu avansurile, îndată ce-l încunjurară contele Tisza, Jezzenszki, Păr. Mangra și dl Brote? — Si de ce oare după intrarea în acțiune a acestor domni, garanția de libertate în alegerile Românilor se făcù zdreanță și zece deputați Români fură înfrânși cu ultimele mijloace ale violenței?

După această înfrângere, guvernul începù să trateze cu dnii Mangra și Brote. Până se deslănțuì furtuna în contra lor.

Se ziceà atunci, că însuși guvernul „s'ar fi convins“, că cu aceste elemente nu se poate face nimic, și imediat dl Dr. Mihu primì învitate de a negocia dsa „împăcarea“. Dsa aveà si are încrederea Românilor și de sigur o merită. Dar curios lucru : *tocmai* pe când dsa erà intermediarul între guvern și între comitetul național, ne pomenim, așa din chiar senin, cu chestia cea nouă, cu chestia cea „arzătoare“, cea „palpitantă“, cea „senzațională“... Ce chestie? — „*Tribuna*“, *organul partidului național* (!), făcuse deodată descoperirea, că comitetul central sau național — cu care guvernul pretindeà acum, că ar fi tratând serios — nu prezintă nici o importanță politică, căci, ne asigurà organul național dela Arad, comitetul acesta, „acest *pretins* comitet“, cum îi zice „*Tribuna*“, ar fi alcătuit din niște slăbănogi, din niște „bătrâni“ inbecili, din oameni fără idei și virtuți „moderne“, fără pricepere politică, chiar fără simț poetic —, cari nu urmăresc literatura, n'au stil de reporteri dela București, nu știu prețuì pe „tinerii oțeliți“, pe Feții-Frumoși din basmele noastre, din reclamele americane, din politica noastră!... Ce trebuie să încheie cetitorii, văzând ce oameni „incapabili“ s'ar fi găsinđ în fruntea trebilor? — Nu puteau conchide, decât : că nimic nu este mai urgent și necesar, decât *discreditarea lor și răsbunarea lor!*... Curios lucru : „*Tribuna*“

făcea aceste „evoluțiuni“ tocmai pe când guvernul, neavând încotro, trebuia să stea de vorbă cu „pretinsul“ comitet! — Da, asta era pentru „Tribuna“ chestia cea mai „urgentă“; și cea mai importantă pentru domnii Mangra, Brote și protectorii lor maghiari.

Ziarele maghiare pretindeau, că însuși bătrânul nostru Monarh ar fi stăruit, ca guvernul să împace pe Români. Știrea e incontrolabilă. Dar să presupunem că ar fi adevărată. Faptul însă nu putea fi pe placul guvernului. Și ce situație ușoară va fi avut guvernul, arătând monarhului, că Românii sunt un popor fără nici o disciplină, că „pretinșii“ lor conducători sunt zilnic combătuți de „Tribuna“, că oamenii de seamă ai acestui organ românesc au trecut deja în tabăra maghiară!

Și după ce „tinerii oțeliți“ împrășcară de-a binele cu noroiu pe frunțașii partidului, — vine știrea trufașă dela Budapesta, că guvernul „a rupt“ tratativele de „împăcare“. Dar foile guvernului ne asigurau, că el totuși va continua pacificarea cu — alte elemente.

Nu discut aici rostul și șansele împăcării. Stabilesc numai faptul, că *opera guvernului, începută cu zdrobirea Românilor în alegeri, a continuat și continuă cu subminarea autorității celor aleși și a comitetului național și se va sfârși, crede guvernul, cu „izbânda“ d-lor Mangra, Brote și a — „Tribunei“... Că s'au găsit așa ziși „tineri oțeliți“, cari să-i facă guvernului acest neprețuit serviciu de a-l scoate*

din impas, — e norocul lui și rușinea noastră. E rușinea noastră, pentru că „tinerii oțeliți“ au căutat să dea guvernului „dovezi“ de slăbiciunea oamenilor autorizați a vorbi în numele Românilor; și e nenorocirea noastră, *pentru că neîncrederea și discordia au intrat din nou și adânc în rândurile Românilor și pentru că fiecare zi poate deveni un dezastru. — Căci neîncrederea și discordia ușor se răscolesc și se desvoaltă, dar greu, foarte greu se potolesc.* Iar pe un asemenea tărâm otrăvit, cum o să mai răsară dragostea atât de necesară în orice popor și mai ales la un popor asuprit ca al nostru?

Că „oțeliții“ sunt conștienți sau inconștienți de ceea ce fac? Puțin importă: *faptul pozitiv rămâne, că opera lor, mai ales în aceste vremuri, e operă de intrigă de subminare, de slăbire națională! Faptul pozitiv rămâne, că cei ce au dus și duc acea campanie, și ticăloasă și neroadă, în contra autorității frunțașilor români, sunt tot așa unelte ale guvernului maghiar, ca și patronii lor de ieri alaltăieri: ca și d-nii Mangra și Brote.*

„Tineri oțeliți“? Ce fel de „oțeliți“ sunt aceia cari, de luni de zile, terfelesc prin toate noroaiele pe niște oameni ca *Pop de Băsești, Dr. Mihali, Dr. Lucaci, Dr. Vaida, Dr. Ștefan Pop, Goldiș, Dr. Braniște și n'au măcar curajul de a-și iscăli atacurile?* — Dar cine ești D-ta, Domnul meu, sau D-voastre, Domnii mei?

Cine sunteți? Dați-vă numele pe față! Ca să văză și să poată judecă toată lumea

românească, cine atacă pe asemenea bărbați încărunțiți în umiliri nemeritate, în suferințe, în devotament și cinste obștească?

Dar cum erau să-și desfacă viziera tinerii cei în platoșe medievale de oțel, cari, în toate acele articole și notițe, cu cari amețesc de un cârd de vreme, nu ne-au dat un singur argument politic mai serios în contra celor atacați de cătră dâșșii? Cari, în schimb turnau asupra comitetului și a tuturor oamenilor mai de seamă găleți de calomnii, de întortochieri, de neadevăruri patente, de injurii ordinare? Apoi cari sunt, în schimb, *ideile* pozitive, constructive, „mântuitoare“, ce s-ar fi manifestat în acea pleavă de articole și articolașe, când poetice, când prozaice, nici odată politice? Una singură: că deputații naționali ar fi niște netrebniți, „*pretinsul*“ comitet de asemenea și toți oamenii trecuți de 30 de ani! — Deci înlocuirea lor! — Prin *cine* — mă rog? — Evident: prin vitejii anonimi, cari fac treburile dlor Mangra, Brote și Jeszenszki pe de o parte, și ale ilustrului domn Bianu & Cie pe de alta!

Probabil, că locurile „bătrânilor“ ar fi să le ocupe onorabilii domni: *Scheopul, Bocu, Duma, Chendi*, sub înțeleapta și viteaza conducere a unui tânăr poet?

Nu mă îndoiesc un singur moment, că articolele de cari vorbesc, vor fi găsit ușor aprobarea celor ce judecă cu mintea — D-voastre, Domnii mei, și mai ales cu patima, pe cari ați infiltrat-o în ele. Dar toți oamenii cu ju-

decată proprie, cari cunosc greutățile situațiunii noastre, vă condamnă și trebuie să vă condamne *fără rezervă!* Căci n'ați servit și nu serviți, în aceste din urmă luni și în aceste vremuri grele, decât vechii intrigi ungurești și vechii politice a d-lor Brote și Mangra.

Prin urmare, „tinerii oțeliți“ n'au decât să continue, și pot fi siguri, că își vor câștiga lauri tot așa de neperitori, ca ai foștilor și *actualilor* lor inspiratori, azi în slujba politiceii de maghiarizare.

*

În momentul când trimit acest articol la tipar, cetesc declarația personală a dlui Oncu în „Tribuna“. Declarația, că ziarul va rămâne „strict național și intransigent pe baza programului național“ — ar fi avut darul să liniștească opinia publică, dacă dl Oncu nu adăugă: „În ce privește *ideile și întreg procesul de premenire (?) politică*, sulevată în coloanele acestui ziar în timpul din urmă, țin să declar, că eu nu întru în aceste discuții, ci *discuția o las competenței (!!) legitime (!!!)* a dlui Octavian Goga, a autorului „*Părerile libere*“ [Il. Chendi?] și *competenței redacției acestui ziar*“...

Ei, acum situația e limpede!... „*Tribuna*“ va fi așadar un ziar „strict național“, cu *ideile* programului național, dar în ce privește „*ideile*“ — d-l Oncu nu va mai intra „în aceste discuții“, ci lasă, ca d-l Goga, și mai ales amicii d-sale, onorabilii domni *Scheopul, Bocu, Chendi, Duma*, să le „reguleze“, cum vor crede de cuviință!!!... Care va să zică, iată „*tinerii oțeliți!*“

Între ei vedem pe d-l *Goga*, un tânăr cu avânturi poetice, dar fără nici o experiență politică, pe dnii *Bocu* și *Chendi*, amicii dnilor *Bianu*, *Mangra* și *Brote*, și pe onorabilii domni *Scheopul* și *Duma*, doi iluștrii necunoscuți în politică, mai cunoscuți pe urma altor îndeletniciri de ordin mai mult „economico-social“.

Regret sincer, că un om de o muncă rodnică, corect și prevăzător ca dl *Oncu*, a fost atât de rău sfătuit, când a publicat această declarație. *Căci ea însemnează pur și simplu declararea „Tribunei“ în stare de faliment politic.*

Cât privește în deosebi pe dnul *Goga*, pe care dl *Oncu* ni-l arată în rolul, în care eu îl presupuneam numai că se află, — iată ce am de zis. În deosebi dsa a fost însărcinat — *din alte părți* — cu „sulevarea premenirii“ moderniste. Sfaturile și îndemnurile celor mari și tari *trebuiau* să-l ducă unde se găsește. — Dar și *ai dsale* amici inspiratori se înșală, dacă cred, că nu știu *exact* cine sunt și că nu știam dintru început de „*planul*“ lor: și *aici erà vorba de vechea politică de intrigi în forme noi, cu oameni noi: cu un Brote mai modern, în saloane modernisime.* Voiajuri nocturne și vizite misterioase sunt interesante, — dar n'au folosit nimic. *Convinsu-s'au că au greșit pe toată linia?* — Sper în pocăință creștinească, și se pot felicita, că nu sunt de felul meu democrat și deci răzbunător.

Dl *Goga* e un băiat tânăr; eu sunt un om mai în vârstă și cu toții suntem în marea

familie românească. Nu țin seamă de mici resentimente juvenile, cu cari am fost gratificat, pe cari nu le meritasem, cari nici nu m'au supărat. Țin seamă de ceva important: nu am dorit nici odată și n'aș voi ca dl Goga să cază mai departe în prăpastia de intrigi, să cază *definitiv* victima inexperienței tinerilor săi ani. Ar fi păcat de dsa. Dsa *știe*, pe ce tărâm primejdios se mișcă. Știe, în orice caz *poate* ști, că încă un pas — și tărâmul i-se surpă sub picioare și l'ar înghiți *pentru totdeauna*. De aceea, în interesul dsale personal și al neamului, țin să-i dau *eu* un sfat, un sfat în toată curățenia sufletului meu: *Retrage-te fără zăbavă!* Nu ascultă de sirenele de aici; nu face acolo treburile unor faliti politici! Va veni o vreme, când vei recunoaște, că sfatul *acesta* eră glasul dragostii, sfat mai sincer, decât al multor prețiși amici ai D-tale!... *Sapientii sat.*

Un interview cu dl Dr. Iuliu Maniu.

„Revista politică și literară“ va publica în numărul său viitor următorul interview acordat de dl Dr. Iuliu Maniu:

Ce părere aveți privitor la ideea așa numitei „premeniri“ lansată de autorul „părerilor libere“ ?

— Evoluțiunea însăși aduce cu sine în mod firesc anumită premenire. În contra unei prefaceri în serviciul ideilor mai avansate și a unei acțiuni mai intentite, nime nu poate să-și ridice în mod serios cuvântul. Chiar cu considerare la acest adevăr, comitetul central național a dat totdeauna teren liber acestei premeniri firești. E de ajuns a privi lista membrilor comitetului pentru a constata acest adevăr. *Comitetul mai bine de jumătate s'a compus din membrii generației mai tinere*, deschizând astfel teren liber puterilor noi pentru validitatea ideilor de regenerare și a unei activități mai intensive.

A deplasă însă chestiunea pe terenul diferenței de etate și a face în sânul unei corporațiuni solidar răspunzătoare deosebirea injustă de „tineri și bătrâni“, este o mare greșală și o mare nedreptate. A tinde mai ales la noi, în organizațiunea noastră politică la înlăturarea

„bătrânilor“ înseamnă nu numai un act de ingraturitate, ci și de mare imprudență. *Nu ași putea nici când aprobă o astfel de acțiune.* Dat fiind, că șefii politicei noastre naționale, domnii George Pop de Băsești și Dr. Teodor Mihali stau cu o rară bărbăție și cu multă abnegație neclintii în serviciile partidului nostru politic, ridicând între împrejurări extrem de grele prin o cuminte conducere cauza românească la treapta unei chestiuni grave de stat, dată fiind deplina armonie în ce privește concepțiunea principiară a chestiunilor politice actuale: orice acțiune îndreptată în contra acestor șefi de partid nu poate fi justificată și nu poate să întâmpine decât cea mai hotărâtă desaprobară.

Astăzi, când în fața vehementelor atacuri esterne și interne interesele mari ale neamului românesc nu pot să fie apărate, decât prin menținerea *deplinei solidarități* și prin *observarea strictă a disciplinei de partid*, sunt convins, că fac un rău serviciu cauzei românești, cei cari sub diferite pretexte, ori lozince, în mod direct sau indirect contribuie la slăbirea acestei solidarități și discipline de partid.

— Cum judecați criza dela „Lupta“ și ce credeți de atitudinea ziarului „Tribuna“ față cu conducerea de partid ?

— Afacerea „Luptei“ este în stadiul rezolvirei și lipsește numai aprobarea comitetului central. Proprietarul tipografiei, la care s'a tipărit acest ziar, a trebuit să recunoască, că

a depășit limitele atribuției sale și că a comis o gravă vătămare a disciplinei de partid, când a editat ziarele partidului și după oprirea impusă de comisiunea de redacție. Acest demers ilegal al proprietarului tipografiei n'a putut avea alt rezultat, decât ruperea oricărei legături între el și comitetul național.

Atitudinea „Tribunei“ față de conducerea de partid și față de domnii V. Goldiș și Dr. St. C. Pop a putut fi într-adevăr o dureroasă surprindere pentru cei ce n'au petrecut cu atențiune deja dela întemeierea sa ținuta acestui ziar. Ținuta politică a ziarului „Tribuna“ nu a putut nici când produce sentimentul siguranței. Articoli de o rară frumșeță și de o convingere de un ordin mai înalt apăreau în coloanele „Tribunei“, alături de cele mai oportuniste și dubioase sondări politice, începând deja cu faimoasele „Puncte de orientare“. Lângă apoteosele disciplinei de partid încăpeau foarte bine cele mai vehemente atacuri în contra conducerii de partid. Trebuia să avem în fața atitudinii „Tribunei“ sentimentul penibil ce-l ai văzând carul tras de cai buestrii, în fugă nebună și iregulară fără a vedea vizitiul și fără a ști, dacă peste tot are cineva frânele în mână. Ori care om nepreocupat va trebui să vadă, că atacurile îndreptate în contra conducerii de partid și în contra unor distinsi luptători naționali, ca dnii: V. Goldiș și Dr. St. C. Pop, nu pot fi trecute cu vederea de aceia, cari au răspunderea pentru conducerea luptei politice a poporului român. Trebuie în definitiv să se

limpezească chestiunea, că în a cui nume și în a cui serviciu își îndreaptă „Tribuna“ atacurile în contra celor mai vredniei și mai buni fii ai neamului românesc.

Declarația dlui Oncu, că „Tribuna“ este a neamului întreg, a partidului și a direcției politice intransigente, nu ne va putea mulțumi până când răspunderea pentru atacurile îndreptate în contra susținătorilor luptei intransigente pentru drepturile „neamului întreg“ o pune în sarcina dlui Goga și a redacțiunii ziarului „Tribuna“!

Politica națională o conduc pe baza principiilor statorite de conferența națională și conform îndrumărilor comitetului central deputații nostri. Ei au răspunderea acestei conduceri, iar noi toți suntem obligați a le da tot sprijinul, căci altfel nu vor putea răspunde ei pentru eventualele nesuccese ale luptei noastre politice. Atât față de ei, cât și față de celelalte organe executive ale organizației noastre politice, avem datorința să fim cu toată prevenirea și să nu aruncăm asupra lor cu ușurință acuse, cari nu se pot susține și cari pot contribui numai la desorientarea opiniei publice. Nu am abzis de speranța, că „Tribuna“ totuși va reveni și va aprecia aceste adevăruri chiar în interesul cauzei mari, în a cărei serviciu dorim să o știm.

